

De grønlandske fiskere og det nordatlantiske samarbejde

Interview med Niels Carlo Heilmann

Interview'er: Aqigssiaq Møller

Niels Carlo Heilmann er aktiv fisker og formand for KNAPP (grønlandske fiskeres og fangeres sammenslutning). Han er endvidere medlem af det grønlandske landsråd og hjemmestyreudvalget.

Du var med i konferencen på Færøerne i efteråret og kender derfor til ønskerne om, at der etableres et samarbejde til værn for den nordatlantiske fiskebestand. Vi har i „GRØNLAND“ bragt en artikel af Erlendur Patursson netop om samarbejdet i Nordatlanten.¹ Kan du knytte nogle kommentarer til denne artikel?

Det er rigtigt, at jeg var med i sommer. Nogle bestyrelsesmedlemmer fra forskellige fiskeriorganisationer, politikere og fiskeribiologer var tilstede. Et af resultaterne af dette møde var, at deltagerne blev enige om, at en eller anden form for samarbejde bør etableres, og mødet var et godt udgangspunkt for bestræbelserne. For selvom vi ikke kan blive enige om eet og alt, så står det dog klart, at vi bør samarbejde om at værne og bevare fisken.

Hvad er din umiddelbare reaktion som politiker på tanken?

Det er en god tanke, men på den anden side kan vi fiskere i Grønland ikke sige ja til alt i samarbejdets hellige navn. Vi vil selvfølgelig lægge stor vægt på at vort økonomiske grundlag først og

fremmest bliver sikret. Dette betyder dog ikke, at vi vil flygte fra ethvert forsøg på samarbejde.

Et af forslagene om samarbejdets indhold og omfang går ud på beskyttelse af ynglepladser, udvidelse af fiskerigrænserne og forholdsregler mod havforurening og rovdrift.

Jeg er fuldt ud enig med forslagsstilleren, og jeg har også selv nævnt disse forholds vigtighed under mit foredrag på Færøerne. Vi er på det rene med, at vi må træffe effektive forholdsregler i denne forbindelse, således at vi også kan have noget at fiske i fremtiden. Det kan heller ikke være meningen, at vi grønlandske fiskere skal kunne fiske ubegrænset ved vore kyster.

Der blev også nævnt mindstemål for tilladte fangststørrelser, begrænsning af trawlfiskeri, maskevidde og meget andet, der kan komme på tale?

Der blev dér nævnt konkrete ting, som vi også har erfaring med. Mindste tilladte maskevidde og fangststørrelse hænger nøje sammen. Noget andet er maskevidde i forbindelse med trawlfiskeriet. Ved at øge maskevidden kan vi næppe hindre, at mindre fisk også vil

¹ GRØNLAND, nr. 9 1973, side 320-328.

blive fanget ved trawlfiskeriet. Her kan vi kun værne om de mindre fisk ved at begrænse det uhammede trawlfiskeri.

Patursson nævnte også, at man vil støde på mange begynder vanskeligheder ved etableringen af samarbejdet, som jo har mange forskellige facetter. Hvad er de grønlandske fiskeres erfaringer med hensyn til de fremmede fiskere i almindelighed og de færøske i særdeleshed ved vore kyster?

Fra fiskernes side er der blevet ytret utvetydige ønsker om, at der bliver taget hensyn til dem i fiskerigrænsespørgsmålet. Idag kan de færøske fiskere fiske uden for 3-mils-grænsen, og der er fra vor side blevet udtrykt betænkelighed ved dette. Mange af dem driver rejefiskeri ved hjælp af trawl til trods for, at de ved deres egne kyster forbyder trawlfiskeri i mange områder inden for sømils-grænsen. Hvis vi skal værne om vores fiskebestand, bør vi gøre det samme, som færingerne gør ved deres kyster. Dette skal dog ikke forstås som et ensidigt angreb på færinger eller andre, der har specielle aftaler. Det er også en af de væsentligste grunde i vor argumentation, at det er almindeligt kendt og videnskabeligt bevist, at fisken ved vore kyster udvikler sig langsommere på grund af havtemperaturen. Det er på tide, at vi begynder at beskytte også andre fiskearter, således at det ikke skal gå dem, som det er gået torsken.

I forbindelse med samarbejdsbestræbelserne bør man heller ikke glemme, at de andre nordatlantiske fiskerinationer, færingerne, islændingene og nordmæn-

dene, har en længere tradition for fiskeri og har langt større erfaring. Hvis samarbejdsbetingelserne ikke fastlægges ganske nøjagtigt, kan det let ende med rovfiskeri fra dem, der er mere etablerede med hensyn til redskaber, fangstmetoder og fiskerflåde. Vi er på det rene med, at store fiskerinationer har større fleksibilitet og bedre omstillings-evne, hvis den ene fiskeart – i den aktuelle situation torsken – svigter. F. eks. er nordmændene i øjeblikket ved at omlægge en stor del af deres trawlerflåde specielt med henblik på rejefiskeri. Efter sigende ombygger man skibe helt op til 1500 t. Vi kan også begynde på omlægningen, men vi har mange flere problemer at slås med. Det kan måske hævdes, at de grønlandske fiskere selv har en del af skylden, men lad os ikke glemme, hvornår vi begyndte på dette erhverv for alvor.

Det blev foreslået, at man skulle samarbejde om udveksling af erfaringer med fangstmidler og fangstredskaber, samt at man skulle gøre det muligt at gå på fiskeri- og sømandsskoler hos hinanden og dér modtage undervisning inden for fiskeri og fiskeindustri?

Jeg har flere gange været inde på, at det er af stor vigtighed, hvis disse bestræbelser – gensidighedsbestræbelserne – kan lykkes efter hensigten, ikke mindst med hensyn til de grønlandske fiskere og andre der beskæftiger sig med fiskeriet på den ene eller anden måde. Med hensyn til uddannelse af kommende fiskere kan jeg heller ikke være uenig. Og i denne forbindelse kan jeg ikke lade være med at nævne den erfaring, vi

begge har indhøstet på Færøerne, nemlig denne, at unge mennesker, hvad enten de er lærere eller på anden vis beskæftiger sig med undervisningsvirksomhed, så godt som alle har haft berøring med fiskeriet. Mange lærere har endda fisket op til to år, før de begyndte deres uddannelse på seminariet. Dette må utvivlsomt have stor betydning for deres elever, når de senere kommer ind i fiskerierhvervet og livet på havet i det hele taget. Hvis vi skal forhindre flugten fra erhvervet, bør vi nok tage sådanne forhold op til overvejelse i forbindelse med de unges skolegang og forberedelse til erhvervslivet.

Ønskværdigheden af en fælles holdning udadtil på mange områder blev også nævnt flere gange under konferencen?

Det er meget vigtigt, at vi har en fælles holdning. Tænk bare på Islands seje kamp i torskekrigen. Vi kan stå meget stærkere, hvis vi står sammen f. eks. med hensyn til fiskerigrænse-spørgsmålet, fredning af vigtige fiskeynglepladser o. s. v. i Nordatlanten. Vi er sådan set godt i gang i øjeblikket, og det er i høj grad ønskeligt, at hvert land får noget at skulle have sagt m. h. t. beskyttelsen af egne ressourcer. Det kan vi i hvert fald skrive under på. Det er af stor vigtighed for os.

Jens Poulsen nævnte i sin kommentar² til Erlendur Paturssons artikel som noget vigtigt det ønskelige i, at grønlandske politikere laver deres egne oplæg

² GRØNLAND, nr. 2 1974, side 42-44.

ud fra grønlandske forudsætninger. Hvad er din mening om dette synspunkt?

Det er nøje forbundet med de politiske myndigheders kompetence. Som formand for KNAPP og senere som medlem af landsrådet har jeg erfaret gang på gang, at landsrådets manglende myndighed, manglende kompetence, har være medvirkende til, at grønlandernes virkelige interesser er blevet tilsidesat eller ligefrem slyttet. Det er meget ønskeligt, at de grønlandske myndigheder selv tager bestemmelser og dermed ansvaret i fremtiden. Vi er i gang med at planlægge det i hjemmestyreudvalget, og der kommer vist snart i folketinget et forslag om ændring af landsrådets status. Hvis ønskerne om mere selvbestemmelse ikke kan realiseres eller akcepteres, vil ønskerne og løfterne om mere selvbestemmelse have været tomme ønsker og løfter.

Det er 1½ år siden, vi kom ind i Fællesmarkedet. Som bekendt trods et overvældende nej fra Grønland. Hvordan er stemningen i øjeblikket i Grønland, er ønsket om at stå udenfor lige stærkt?

Efter min mening har stemningen ikke forandret sig. Fra fiskernes side har vi arbejdet kraftigt på et nej til EF, da vi har på fornemmelsen, at vi, trods gyldne løfter, kommer til kort i forhandlingerne om fiskerigrænser på længere sigt, hvis vi bliver inden for Fællesmarkedet. Idag er vore bange anelser blevet delvist bekræftet, for forhandlingerne om udvidelse af grænserne bliver i hvert fald ikke nemme inden for EF.

For ikke så længe siden blev KNAPP's sekretariat oprettet. Hvordan går det i øjeblikket?

Forarbejdet og starten var meget vanskelig, al begyndelse er jo vanskelig – ikke mindst i Grønland. Men allerede på nuværende tidspunkt kan vi fornemme, at det er begyndt at hjælpe. Hvis den i øjeblikket afstukne kurs hele tiden følges op, kan det have stor betydning for etableringen af en handlekraftig og alsidig organisation. Endvidere kan vi gennem vort sekretariat meget bedre følge med i, hvad der sker uden for landet m. h. t. fiskeri, og hvad der sker inden for prisudviklingen. Vi har store forventninger til sekretariatet. Det vil lette vort fremtidige arbejde.

Hvad arbejder sekretariatet primært med i øjeblikket?

Det arbejder primært med at styrke og samle de lokale foreninger langs kysten. Vi har medlemmer fra Nanortalik til Upernavik. En lokal forening i Østgrønland blev stiftet i sommer. Det er vort håb at få større indflydelse på denne måde. Vi indsamler også oplysninger vedr. fiskepriser i øjeblikket, og det er vor plan at få klarlagt, hvordan fiskepriserne harmonerer med priserne på fiskefartøjer og redskaber.

Du er også medlem af landsrådet. Du har for nylig fremsat et forslag, der på længere sigt kan hjælpe erhvervene. Hvad går dette forslag ud på?

Ved sidste efterårssamling foreslog jeg, at der blev oprettet et erhvervsdirektorat under landsrådet. På denne måde kan vi øve indflydelse på erhvervs-

situationen, produktionsplanlægningen og også på prisudviklingen, håber jeg. Samtidig får landsrådet et sted, hvor det kan henvende sig og indhente oplysninger, der er relevante og vigtige under møderne i stedet for at måtte vente til det næste møde. Arbejdsgangen og forbindelsen til erhvervsorganisationerne vil blive intensiveret og effektiviseret. Indtil nu har det været et stort savn, at et sådant direktorat ikke eksisterer under landsrådet.

En af grundene til den svigtende tilgang til fiskerierhvervet kan skyldes fiskepriserne?

Det er meget sandsynligt, særlig når man tænker på, at fiskeriet som sådant er noget sæsonpræget i øjeblikket. De unge foretrækker vel mange gange et fast arbejde hele året rundt. Men dertil skal det siges, at fiskerierhvervet og det at være fisker ikke bare er noget, man kan springe til, når man ikke har noget andet at tage sig til. Det er i højeste grad noget, der skal læres fra bunden af. Jeg kan ikke lade være med at tænke på de mange unge mennesker, der bliver sendt til Danmark for at blive dér i efterhånden 2, 3 eller 4 år. Deres skolegang i Danmark kan næppe virke befordrende for deres interesse for fiskerierhvervet. Når de kommer tilbage, har de som regel mistet interessen for fiskerierhvervet. Og fangererhvervet har de samme problemer.

Idag drives der også fiskeri fra syv trawlere. Er de grønlandske fiskere med i dette foretagende?

I begyndelsen var der megen skepsis

særlig med hensyn til den grønlandske besætning og fjernfiskeriet, som vi jo ikke er vant til. Da man startede, havde man for det meste færingers som besætning. Idag er 70–75 % af besætningen grønlandere. Flere har ansvarsfulde poster, og jeg regner med, at der om få år vil være flere grønlandske skippere i flåden. Det er særlig ungdommen, der har været interesseret i at få hyre. Dette viser, at der er større tilpasningsevne og interesse hos ungdommen, blot de rigtige tilbud foreligger.

Du er også medlem af hjemmestyreudvalget.

Først vil jeg gerne præcisere, at jeg er kommet ind i dette udvalg i kraft af min suppleantpost. Jeg kom ind, da Lars Emil Johansen blev indvalgt i folketinget. Det er min opfattelse, at udvalget arbejder efter hensigten. Vi er på vej mod større selvbestemmelse, og det vil måske være bedst, hvis vi kunne tage ansvaret for vore egne anliggender fuldt ud. Det vil være bedst såvel for politikerne som for befolkningen i almindelighed. Sådan som det går idag med Ministeriet for Grønland som vedhæng og overordnet organ, kan det gå meget langsomt. Der kan let blive dobbelt administration. I denne forbindelse vil jeg også nævne, at det er meget vigtigt, at betydningsfulde poster bliver besat af grønlandere. Det er mit indtryk, at færingernes styrke netop ligger i, at de har sørget for, at det er dem selv, der forvalter det meste af administrationen.

Idag tales der meget om den grønlandske identitet. Har du nogle afsluttende bemærkninger til dette?

Det er min overbevisning, at den grønlandske identitet ikke kan forbigås eller forties, når vi taler om bestræbelserne på større selvstændighed og medbestemmelse. Og vil man vise sig udadtil som et samfund, kan identiteten heller ikke ignoreres. Det må være en del af vor livsførelse. Grønlands nationalisme skal ikke forstås som danskerhad. Når vi i den politiske sammenhæng taler om ændring af tilstandene, er der ikke tale om et forsøg på at nedbryde det meningsfulde samarbejde, der er i gang på mange felter. Jeg mener, at rettænkende danskere burde kunne forstå vores situation. Når folk føler sig ufri eller trængt på den ene eller anden måde, reagerer de på akkurat samme måde som vi. Tænk blot på danskernes heroiske kamp for at vinde deres frihed tilbage under krigen. Jeg er så gammel, at jeg selv kan huske det.

I den forbindelse kan jeg nævne, at jeg allerede har påpeget nødvendigheden af, at der oprettes et børnehaveseminarium i Grønland, og at jeg overvejer ved første landsrådsmøde at fremsætte forslag om, at landsrådet foranlediger en undersøgelse af mulighederne for at gøre det lovfæstet, at børnene modtager undervisning i deres modersmål allerede fra det første skoleår. Her tænker jeg på den paragraf i lov om skolevæsenet i Grønland § 14, stk. 2, 3 og 4, hvoraf det fremgår, at faget grønlandsk kan udskydes til tredje skoleår. Det ville være på sin plads, om man lavede det om til, at dansk kan udskydes til det tredje skoleår.